

TARAS GRIGOROVİÇ SEVÇENKO • **Ressam**

Hudojnik

© Önsöz: Yevgen Kirilyuk, “The Bard of the Ukraine”,
Taras Shevchenko, *Selected Works*, Progress Publishers, Moskova

İletişim Yayınları 3156 • İletişim Klasikleri 155

ISBN-13: 978-975-05-3308-2

© 2022 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2022, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Güneş Akkor, Barış Özkul

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Taras Grigoroviç Şevçenko, “Katerina”, 1842

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Nebiye Çavuş

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

TARAS GRİGOROVIÇ ŞEVÇENKO

Ressam

Hudojnik

RUSÇADAN ÇEVİREN

Varol Tümer

YEVGEN KİRİLYUK'UN

ÖNSÖZÜYLE

TARAS GRIGOROVİÇ ŞEVÇENKO 1814'te Kiev civarındaki Morintsi köyünde bir serf ailesinde dünyaya geldi. Babası Hırhoriy Ivanoviç Şevçenko ve annesi Katerina Yakimivna Şevçenko, Vasili Engelhardt adındaki bir toprak sahibinin emrinde çalışan köylülerdi. 1822'de varlıklı ailelerin çocuklarının devam ettiği devlet okuluna kaydolmasına izin verildi. Arka arkaya önce annesini, sonra babasını kaybedince 1825'te Vasili Engelhardt'ın malikânesinde hizmetkârlık yapmaya başladı. Vasili Engelhardt'ın ölümünden sonra Şevçenko'nun serflik kullanım hakları Engelhardt'ın oğlu Pavlo Engelhardt'a geçti. Beraber taşındıkları Vilnius'ta resim profesörü Jan Rustem'in derslerini takip etti. 1831 Engelhardt'la birlikte St. Petersburg'a taşındı. Engelhardt, Şevçenko'yu ressam Vasili Şiryayev'in yanına dört yıllığına çırak olarak verdi. Şevçenko ilk şiirlerini burada yazdı. 1835'te St. Petersburg'ta o tarihlerde Sanat Akademisi'nde ders veren önde gelen sanatçılardan Karl Bryullov, ünlü şair Jukovski, ressam Venetsianov, sanat duayeni Vyelgorskiy ve Ukraynalı hemşerileri ressam Őoşenko ve yazar Hrebinka ile tanıştı. 1838'de sanat çevresinden arkadaşlarının mali desteğiyle serflikten muafiyet belgesi aldı. 1839'da St. Petersburg Sanat Akademisi'ne kabul edildi ve manzara resmi dalında gümüş madalya aldı. Ertesi yıl "Bir Köpeđe Ekmek Veren Dilenci Çocuk" adını taşıyan ilk suluboya resmiyle altın madalya kazandı. İlk şiir kitabı *Kobzar*'da aynı yıl yayımlandı. 1843'te Ukrayna'yı ziyaret etti ve burada Yevhen Hrebinka, Panteleimon Kuliş ve Mihaylo Maksimoviç gibi Ukraynalı yazar ve sanatçılarla da vakit geçirdi. 1844'te *Pikaresk Ukrayna* adlı bir albümle Ukrayna'nın tarihsel kalıntıları ve kültürel anıtlarına ilişkin karakalem resimler yayımlandı. Sanat Akademisi tarafından Güzel Sanatlar Uzmanı unvanıyla ödüllendirildi. 1845'te bir kez daha ziyaret ettiği Ukrayna'da Rus İmparatorluğu'nu özgürleştirmeyi amaçlayan Kiril ve Methodius Kardeşliği adındaki gizli siyasi örgüte katıldı. 1847'de örgütün öteki üyeleriyle birlikte tutuklanıp yargılanmak üzere St. Petersburg'a sevk edildi. "Düş" şiirini okuyan I. Nikolay'ın gazabına uğradı ve Ural Dağları civarındaki Orenburg'ta bir Rus garnizonuna er olarak sürüldü. Resim yapması ve yazı yazması çar tarafından yasaklandı. 1848'de Aral Gölü'nü keşif seferlerine çıkan Konstantin gemisi tayfasına alındı, gölü betimleyen resimler yaptı. 1850'de bir subayın ithamlarının ardından Mangışlak Yarımadası'ndaki Novopetrovsk Kalesi'ne sürüldü ve yedi yıl boyunca ağır işlerde çalıştı. *Ressam* romanını burada Rusça kaleme aldı. Yeni Çar II. Aleksandr'ın onu Kontes Nastasya Ivanovna Tolstoy'un ısrarıyla affetmesi sayesinde on bir yıl sonra St. Petersburg'a döndü. 1860'da beş sayfalık bir kısa otobiyografisini yayımlayan Şevçenko 10 Mart 1861'de St. Petersburg'da hayatını kaybetti.

İÇİNDEKİLER

ROMANA DAİR GÖRSELLER	7
KRONOLOJİ	15
ÖNSÖZ	
UKRAYNA'NIN OZANI / YEVGEN KIRILYUK	27

Ressam

КІЕВСКАЯ СТАРИНА.

ЕЖЕМЕСЯЧНЫЙ
ИСТОРИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛЬ.

ГОДЪ ШЕСТОЙ.

ТОМЪ XVII.

Январь.

Тип. А. Давиденко, архип. Д.

Ressam'ın yayımlandığı
Kievskaya starina (Antik Kiev)
dergisinin 1887 tarihli kapağı
ve içindekiler sayfası.

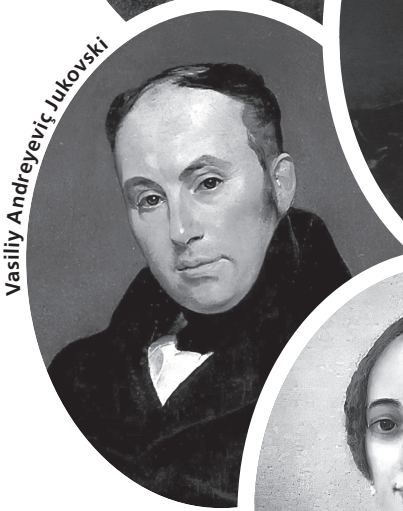
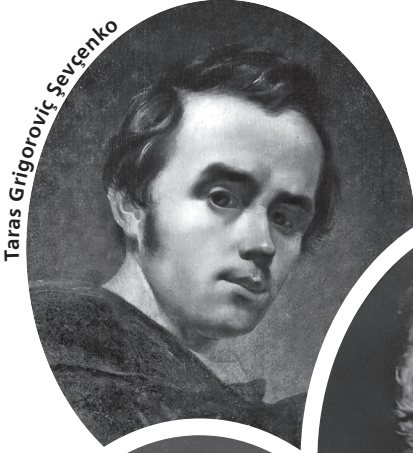
СОДЕРЖАНІЕ.

Январь, 1887 г.

- I. НЕИЗВАННЫЙ ПРОИЗВЕДЕНІЯ Т. Г. ШЕРМЕНБА. 1.
- V. ХУДОЖНИКЪ. 36.
- II. АРХЕОЛОГИЧЕСКІЕ ИССЛѢДОВАНІЯ ВЪ Г. ВЛАДИМИРѢ-ВОЛЫНСКОМЪ И ЕГО ОКОЛОСТНОСТЯХЪ.—Е. Аверинъ. 36.
- III. РАЗСВѢТЪ СОВРЕМЕННИКА О ПРИКЛЮЧЕНІЯХЪ СЪ ИМЯМЪ ВО ВРЕМЯ «КОЛИЩНИЦЫ», съ предисловіемъ В. Рильсона. 51.
- IV. ТУРЪ ВЪ НАРОДНОЙ СЛОВЕСНОСТИ.—Н. Ф. Сукаевъ. 66.
- V. НЕИЗВАННЫЙ РАЗСВѢТЪ Г. Ф. КИРКЪ (Островская). 91.
- VI. СУДБА КРАСАВИЦЫ (Софія Глазова - Битте - Потомка). 99.
- VII. ИНСТРУКЦІЯ ГЕТМАНА ДАНИЛА АПОСТОЛА МАЛО-РОССІЙСКИМЪ СУДАМЪ.—Соборъ А. А. Филодотъ-Человѣкъ. 129.
- VIII. БИБЛИОГРАФІЯ: а) (Зариски статистическаго свѣдѣнія по Екатеринославской губернии). Томъ II. Елизаветинъ уѣздъ. Екатеринославск. 1886 гал.—б) Историческія примысли въ суровой губернии, сост. Н. А. Добротворенскій. Курскъ. 1886 г.—в) Браунъ Корнеліусъ Шухардтъ (Aegidius für sächsische Philologie). 1886 г.—Н. С.—г) Стевъ Харловскій беллетристическій сборникъ. 1846.—В. Я.—д) Вартманъ В. Е. Малювскаго «Мать и Дочь»,—И. С.—е) Въ биографіи Г. Н. Толкова А. Барсукова.—в) Рѣчь малороссійскаго генералъ-губернатора князя Ревинна въ дворянство черниговской и полтавской губерній.—Соборъ. А. С. Лавровскаго.—г) Брауровскій лаузея книга XVI ст.—Соборъ. А. А. Филодотъ-Человѣкъ.—д) Правильные повѣдѣнія въ Мазароскій.—В. Писаревъ.—е) Козлы и шарапы.—ж) Въ портрету гетмана И. С. Мазары.
- X. ПРИКЛЮЧЕНІЕ: Ночлегъ гетмана П. С. Мазары (семьмю съ современною живописною изображеніемъ въ великой церкви кіево-печерской лаузы, съ батинише Мазары).
- XI. ОБЪЯВЛЕНІЯ. 197.

Открыта подписка на «Кіевскую Старину» 1887 года. Цена годовому изданію съ приложеніемъ и пересылкою 10 руб.—Адресъ: въ редакцію «Кіевской Старины», Кіевъ, Трехсвятительская улица, д. № 8.—Оставшіеся въ книжническомъ числѣ экземпляры журналы за 1882—1886 гг. выкупаются по той-же цѣнѣ.

Romanda geçen gerçek kiřiler:

25 Ocak 1856

Ünlü Thorvaldsen,¹ parlak sanatsal kariyerine, küt burunlu Kopenhag gemileri için süs motifleri, balık kuyruklu tritonlar² keserek başladı. Belki onun kadar ünlü değil, ama benim kahramanım da sanatsal kariyerine, ondan aşağı kalmayan bir alanda, değirmentaşlarına hardal ve krokoit sürerek, zemin, çatı ve çitler boyayarak başladı. Pek mutluluk vermeyen, ümit vaat etmeyen bir başlangıçla! Ama dâhi sanatçıların içinde farklı şekilde işe başlamış olan tanıdığınız şanslı biri var mıdır? Varsa da çok, ama çok az sayıdadır. Örneğin Hollanda'da sanatın o en parlak Altın Çağı yaşanırken Ostade,³ Berchem,⁴ Teniers,⁵ (Rubens⁶ ve Van Dyck⁷ hariç)

1 Bertel Thorvaldsen (1770-1844): Danimarka-İzlandalı heykeltıraş.

2 Mitolojide insan gövdesi ve balık kuyruğu olan deniz tanrısı.

3 Ostade Kardeşler: Adriaen van Ostade (1610-1685); Isaac van Ostade (1621-1649) Hollandalı ünlü ressamlar.

4 Nicolaes Berchem (1620-1683): Hollandalı ressam.

5 Genç David Teniers (1610-1690): Halk hayatından gerçekçi tablolarıyla tanınan Flaman ressam.

6 Peter Paul Rubens (1577-1640): Portre, mitolojik ve dinî resimler üzerine çalışan Flaman ressam.

7 Anthony Van Dyck (1599-1641): Flaman okulunun portre ressamı.

pek çok ünlü ressam muhteşem kariyerine paçavralar içinde başlayıp, öyle bitirmiştir. Sadece Hollanda'yı örnek göstermekle yetinerek meseleyi sınırlamak haksızlık olur. Örnekler çoğaltılırsa, daha kötüsü değil ama aynı durumu Vasari'de¹ de görebilirsiniz. Daha kötüsü diyorum, çünkü o zaman Papa'nın siyaseti de kalabalığın gözünü kamaştırmak ve artık korkusuz Dominikan Luther'i beslemeye başlamış olan Wycliffe² ve Hus'un³ sapkın öğretilerini karartmak için ince süsleme sanatı gerektiriyordu. Papa X. Leo⁴ ve II. Julius⁵ her boyacıya, duvarcıya keyiflerince altın saçarken, o Altın Çağ'da Correggio ve Zampieri⁶ gibi büyük sanatçılar aklıktan ölüyorlardı. Ve (maalesef sık sık) her dönemde, ilahi hayatı temsil eden sanatın olduğu her yerde bu oldu! Bu durum,

İntikam Tanrıçasına adanan

kurbanları korumak, onları felaketten uzaklaştırmak için bütün imkânlarını insanlığın faydası için seferber etmiş, aydınlanma ve sevgi çağı olan 19. yüzyılımızda bile değişmiş değildir.

Yeryüzünde melek niteliğine sahip, iyilik sembolü olan bu insanların payına, neredeyse her dönemde neden hep keder

-
- 1 Giorgio Vasari (1511-1574): İtalyan ressam, mimar, sanat tarihçisi, *En Ünlü Ressamların, Heykeltıraşların ve Mimarların Yaşamı* kitabının yazarı.
 - 2 John Wycliffe (1328-1384): Bir İngiliz skolastik filozofu, ilahiyatçı, Kutsal Kitap tercümanı, reformcudur. Oxford'da dersler vermiştir. 14. yüzyılda Roma Katolik Kilisesi içinde önemli bir muhalifti – ç.n.
 - 3 Jan Hus (1368-1415): Hıristiyan reformcu teolog, Prag Üniversitesi'nin rektörü. John Wycliffe'in fikirlerinden etkilenmiştir. Konstanz Konsili tarafından yakılarak idamı Çek halkı arasında kargaşaya ve ayaklanmaya neden olmuş, Hussit Savaşları (1419-1436) başlamıştır.
 - 4 X. Leo (1475-1521): Doğum adı Giovanni de' Medici, 1513-1521 yılları arasında Roma Papası.
 - 5 II. Julius (1443-1513): Doğum adı Giuliano della Rovere, 1503-1513 yılları arasında Roma Papası.
 - 6 Antonio Allegri Correggio (1489-1534) ve Domenichino Zampieri (1581-1641): İtalyan sanatçılar.

ve acı düştüğü, sorgulanması gereken bir olgu değil midir? Kimbilir? Belki de melek kılığında olmaları, buna nedendir.

Ben konuyu, okuru soğutan bu tür mülahazaları fazla uzatmadan, bir bakışta anlaşılacak hale getirmeye çalışacağım.

St. Petersburg'un yaz gecelerini, genellikle dışarıda, adalardan birinde, çoğunlukla da Akademi kıyısında dolaşarak geçirirdim. Burası, özellikle sakin zamanlarında, Romyantsev Müzesi'nin haşmetli önyüzüyle, Senato'nun bir köşesi ve Kontes Laval'ın evindeki kırmızı perdeleriyle Neva'yı dev bir ayna gibi tüm detaylarıyla aksettiren, en sevdiğim yerdi. Uzun kış gecelerinde evin içi aydınlatılıyor, kırmızı perdeler karanlık ortamda alev alev yanıyor gibi görünüyordu; Neva buz ve karla kaplı olduğu zamanlar, manzaranın gerçek etkisini kaybetmesi ise hep canımı sıkılmıştır.

Yaz aylarında Troitskiy Köprüsü'nde güneşin doğuşunu karşılamayı da severim. Ne muhteşem bir manzardır ama!

Bir sanat eserinde tabiatın kendisinden daha gösterişli, daha harikulade bir şeyler vardır; bu da ressamın yüce ruhu, kutsal düş gücüdür. Buna karşın doğada ise, şairi, ressamı önünde secdeye kapandıran, insanı büyüleyen bu tatlı anları bağısladığı için yaratıcıya müteşekkir bırakan manzaralar vardır.

Şçedrin'in¹ peyzaj çalışmalarına, özellikle de pek büyük ebatta olamayan "Guruptan Önce Portici"² tablosuna her zaman hayranlık duymuşumdur. Büyüleyici bir eser! Ama bu muhteşem eser bile beni hiçbir zaman Troitskiy Köprüsü'nden bakarken Vıborg yakasına doğan güneşin manzarası kadar büyülememiştir.

Bir gün, bu insan elinden çıkmamış mucizevi manzarayı derin bir haz duygusuyla doya doya seyrettikten sonra, din-

1 Silvester Feodosiyeviç Şçedrin (1791-1830): İtalya'nın farklı yerlerinden manzara resimleriyle ünlü 19. yüzyılın Rus peyzaj sanatçısı.

2 Portici: Güney İtalya'da Campania Bölgesi'nde, Napoli iline bağlı bir kent – ç.n.

lenmek için Yaz Bahçesi'ne¹ geçtim. Ne zaman bu bahçeye gelsem, mermer heykellerle donatılmış bir yol vardır ki, onu hiç oyalanmadan geçerim: Bu heykeller ve özellikle de kendisi gibi çirkin olan çocuğunu yediği âni canlandıran Satürn² heykeli bende her zaman kötü etki uyandırmıştır. Her seferinde bu beceriksiz tanrıça ve tanrıların yanından geçip, göl kıyısına gider ve bahçenin nefis güzellikte yapılmış granit vazosuyla³ Mihaylovskiy Sarayı'nın⁴ muhteşem mimarisini hayranlıkla seyrederek dinlenirdim.

Tanrıça ve tanrıların heykelleriyle çevrelenmiş o Satürn'ün çocuğunu yediği toprak yolla parkın büyük yolunun kesiştiği yere yaklaşırken, Satürn'ün neredeyse tam karşısında, diril kumaştan kirli iş elbisesiyle kova üzerinde oturmuş canlı birini gördüm.

Durdum. Çocuk (bu gerçekten on dört-on beş yaşlarında bir çocuktu) etrafına bakınıyor ve koynuna bir şey saklamaya çalışıyordu. Ona yaklaştım ve burada ne yaptığını sordum.

Çekingen bir tavırla:

“Hiç, bir şey yapmıyorum,” diye yanıtladı. “İşe giderken, bahçeye uğradım da...” Biraz durduktan sonra ekledi:

“Resim yapıyordum.”

“Göster bana yaptığın resmi.”

Elini iç cebine sokup çeyrek ebatta gri bir kâğıt çıkarıp, çekine çekine uzattı bana. Kâğıdın üzerinde Satürn'ün yeteri kadar doğru çizilmiş karakalem bir taslağı vardı.

1 Letmiy Sad: 1703'te I. Petro döneminde Petersburg inşa edildikten bir yıl sonra kurulan kentin en eski parkı – ç.n.

2 Satürn: Roma mitolojisinde Altın Çağ Tanrısı olarak da bilinen kral tanrı; diğer tanrılar gibi gökyüzünde değil yeryüzünde yaşar. Yunan mitolojisindeki karşılığı Kronos'tur. Roma'da bu mitolojik motif adına 17-23 ve 25 Aralık arasında Satürnalıa Bayramı kutlanır.

3 Porfiri Vazo (Elfdalien): İsveç Kralı XIV. Charles'tan İmparator I. Nikola'ya bir armağandır. 1839'da St. Petersburg'un ünlü Yaz Bahçesi'ndeki Karpiev Göleti kıyısına dikilmiştir – ç.n.

4 St. Petersburg saraylarından biridir.

Resmi uzun süre elimde tuttuktan sonra, sahibinin kirli soluk yüzüne hayranlıkla baktım. Bir orantısızlık sezilen zayıf yüzünde, özellikle kız gibi masum masum bakan zekâ dolu gözlerinde insanı çeken bir şeyler vardı.

“Buraya resim yapmaya sık sık gelir misin?” diye sordum.

“Her pazar geliyorum,” dedi. Arkasından ekledi:

“Buraya yakın bir yerde çalışırsak sair günler de geliyorum.”

“Resim sanatı mı öğreniyorsun?”

“Evet,” dedi ve “pitoresk de çalışıyorum,” diye ekledi.

“Kimin yanında eğitim görüyorsun?”

“Oda ressamı Şiryayev’in¹ yanındayım.”

Ona daha ayrıntılı sorular yöneltmek istiyordum, ama bir eline sarı renkli kovayı, diğerine gene sarı renkli büyük fırçasını alıp, gitmeye hazırlandı.

“Nereye böyle alelacele?”

“İşe. Geç bile kaldım, geç kalırsam ustam kızar.”

“Pazar sabahı bana gel. Yaptığın resimlerden de getir yanında bir bakalım.”

“Olur, gelirim, ama nerede oturuyorsunuz?”

Adresimi, resmi yaptığı kâğıda yazdım ve ayrıldık.

Gece yürüyüşünden döndüğüm pazar sabahının erken saatinde yeni arkadaşımı, elinde irice bir kâğıt tomarıyla dairenin kapısında beklerken buldum; üzerine o lekeli çalışma önlüğü yerine kahverengi frak benzeri bir ceket giymişti. Onu selamlayıp, elimi uzattığımda hemen atılıp öpmeye kalktı. Elimi çektim: Köle gibi davranmasından utanmıştım. Sessizce daireye girdim. O ise koridorda bekledi. Paltomu çıkardım, ceketimi giydim, bir puro yaktım, ama o hâlâ odaya girmemişti. Koridora çıkıp bakındım, ama kim-

1 Vasilij Grigoroviç Şiryayev (doğumu: 1795): St. Petersburg çizim ustalarından biri; Taras Şevçenko dört yıl onun atölyesinde çalışmıştır.

seyi göremedim. Arkadaşım gitmişti. Aşağıya inip, kapıcıya sordum:

“Buradan çıkan birini gördün mü?” Kapıcı, elinde kâğıtlar olan birinin koşarak sokağa çıktığını söyledi. Dışarı çıktım ve etrafa bakındım, ancak görünürlerde kimseler yoktu. Değerli bir şeyimi kaybetmiş gibi üzüldüm. Sabırsızlıkla gelecek pazar gününü bekledim, arkadaşımın aniden kaçışına bir anlam verememiştim. Pazar gününü beklerken, gece- nin ikisinde Troitskiy Köprüsü’ne gittim; güneşin doğuşunu zevkle seyrettikten sonra da Yaz Bahçesi’nin bütün yollarında dolaştım; dostum buralarda değildi. Tam eve dönmek üzereyken, aklıma birden Apollo Belvedere¹ geldi, daha doğrusu Moika Nehri’nin kıyısında tek başına duran Tanrı Belvedere’nin parodisini hatırladım. Hemen oraya gittim. Arkadaşımı tam da orada buldum. Beni görünce resim yapmayı bıraktı ve reçel çalarken yakalanmış bir çocuk gibi kulağına kadar kızardı. Titreyen elini tutup, bir suçlu gibi çardağa götürdüm onu. Önünden geçerken, lokantanın uykulu garsonuna çay getirmesini söyledim.

Elimden geldiği kadar sevecen davranarak, onu yatıştırdıktan sonra, neden kaçtığını sordum.

“Bana kızgındınız. Korktum,” diye yanıtladı.

“Sana kızmayı aklımdan bile geçirmedim, ama kendini aşağılaman hiç hoşuma gitmedi. Köpek el yalar; bir insan bunu asla yapmamalıdır.”

Kararlı ifadeyle yaptığım açıklamadan etkilenerek gene elime sarıldı.

Ben güldüm, o ise, utancından kıpkırmızı kesildi ve başını eğip, öylece kaldı. Çay içip ayrıldık. Ayrılırken ona bugün ya da gelecek pazar bana gelmesini söyledim.

Bir insanın nasıl biri olduğunu görür görmez anlamak gi-

1 Erkek güzelliğinin en güzeli olarak kabul edilen Tanrı Apollon’un antik bir heykelidir.

bi şanslı bir yeteneğim yok, aksine ilgimi çeken kişiyle çabucak ahbablık kurmak gibi talihsiz bir huyum var. Talihsiz diyorum, çünkü hızlı kurulan dostluklar genellikle pahalıya mal olur. Özellikle de kuşku verici, ikiyüzlü kişilerle... Bunlardan yeteri kadarını tanıdım. Karşılaştıklarımın içinde tek düzgün olanına rastlamış değilim. Hepsi de işe yaramaz takımındandı. Ya da benim şansıma hep bunlardan çıktı karşıma.

Bu sadece üçüncü kez gördüğüm yeni dostuma ise, birden ısındım, bağlandım, içimde bir sevgi uyandı nedense. Nitekim yüz hatlarında öyle garip bir anlam vardı ki, bakınca sevmemek elde değildi. İlk başta çirkin gelen fizyonomisi her geçen saatte daha bir çekici göründü gözüme. Dünyada gerçekten böyle mutlu çehreler de varmış demek!

Dostumu kapının önünde beklemek zorunda bırakmaktan korkarak doğruca eve gittim. Ama ne göreyim? Ben merdivene yaklaştığımda, o gelmişti bile. Üzerinde aynı tarçın rengi paltosu vardı. Temiz pak, saçları taranmış, güler yüzle beklemekteydi.

“Ayağına da pek çabukmuşsun,” dedim. “Eve de uğramışsın anlaşılın. Nasıl becerdin bu kadar çabuk?”

“Evet, çabuk davranmak zorundaydım,” dedi. “Ustam kiliseden gelmeden eve dönmem lazım da.”

“Ustan çok sert bir insan mıdır?”

“Sert ve...”

“Ve kötü demek istiyorsun yani.”

“Hayır, eli sıkı biridir, diyecektim. Beni dövecektir, ama yemek vaktini kaçırdım diye içinden sevinecektir.”

Odaya girdik. Şövalede Stroganov Galerisi'nden Velázquez'in¹ “Yaşlı Adam” tablosunun bir kopyası duruyordu; gözlerini ona dikti. Elindeki kâğıt demetini aldım. Açıp in-

1 Diego Velázquez (1599-1660): İspanyol sanatçı. “Yaşlı Adam” adlı tablosu 1930'larda Kont Stroganov'un sanat galerisindeydi.

celemeğe koyuldum. Son resim kâğıdına, içlerinde mimar Montferrand'ın Moika kıyısındaki Fener Sokağı'nın köşesinde bulunan Eros rölyefleriyle süslü evi dâhil, önyüzleri kabartmalarla donanmış birkaç bina resmi çizmişti.

Zayıf çizgilerin beni etkileyen yanı, bu resimlerin gerçekleriyle, özellikle de Fraklit ve Heraklit'in¹ dış görünüşleriyle olağanüstü benzerlik göstermesiydi. Orijinallerinden daha özgün, hem de daha da çirkin görünüyorlardı doğrusu, şu var ki kayıtsız kalınabilecek resimler değildi bunlar.

O zamanlar, sınırlı olanaklarımla bu yontulmamış elması işlemek için en fazla ne yapabilirim diye hiç düşünmüyordum. Aslında bu soru o zamanlar da aklımdan geçmemiş değildi, ama şu atasözünü anımsadığımda kaybolup gitmişti: "Tanrı merhametsiz değildir ve bir Kazak'ın payına da bir şeyler düşer."

Ona resimlerini iade ederken sordum:

"Neden gölgelenmiş tek bir resmin yok?"

"Bu çizimlerin hepsini sabah güneş doğmadan önce yaptım."

"Demek onların nasıl aydınlandığını görmedin?"

"Gündüz de onlara bakmaya gittim ama gelip geçen çok olduğu için resimlerini yapamadım."

"Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun: Benimle öğle yemeğine kalır mısın, yoksa eve mi gitmek istersin?"

Bir anlık sessizlikten sonra gözlerini kaldırmadan zor duyulur bir sesle:

"İsterseniz sizinle kalırdım."

"Peki, ustana ne söyleyeceksin?"

"Tavan arasında uyuyakaldığımı söylerim."

"Hadi o zaman yemeğe gidelim."

1 Fraklit ve Heraklit: Şevçenko'nun belleğinde adları böyle kalmış heykeller. İkinci isim, Yunan filozof Heraklitos olmalı; ilkinin kimi tasvir ettiği bilinmemektedir, çünkü Yunancada Fraklit sözcüğü yoktur. İlk ismin, Heraklitos'un karşıtı olan Demokritos olduğu varsayılabilir.